

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 285/2010-43

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. novembra 2010 v senáte zloženom z predsedu Juraja Horvátha a zo sudcov Sergeja Kohuta a Lajosa Mészárosa prerokoval sťažnosť spoločnosti T., s. r. o., B., zastúpenej advokátkou Mgr. A. Č., B., vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Obdo V 18/2009 z 28. januára 2010 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo spoločnosti T., s. r. o., na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Obdo V 18/2009 z 28. januára 2010 p o r u š e n é b o l o .

2. Zrušuje uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Obdo V 18/2009 z 28. januára 2010 a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. Spoločnosti T., s. r. o., priznáva náhradu trov konania v sume 382,33 € (slovom tristoosemdesiatdva eur a tridsaťtri centov), ktorú je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný zaplatiť na účet advokátky Mgr. A. Č., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. mája 2010 doručená sťažnosť, doplnená podaním doručeným ústavnému súdu 3. júna 2010, spoločnosti T., s. r. o., B. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Obdo V 18/2009 z 28. januára 2010.

Sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd vydal tento nález:

„Základné právo sťažovateľa T. s.r.o., B. ... na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý súdny proces podľa Čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, v dovolacom konaní vedenom na Najvyššom súde Slovenskej republiky vedenom pod sp. zn. 1 Obdo V 18/2009, porušené bolo.

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 28.01.2010 sp. zn. 1 Obdo V 18/2009, sa zrušuje a vec sa vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.“

Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 285/2010-20 zo 17. júna 2010 sťažnosť sťažovateľa prijal na ďalšie konanie.

II.

Ako vyplýva z obsahu spisu Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 17 Cb 103/03, ktorý ústavný súd pripojil pre účely rozhodovania o podanej sťažnosti, v tomto konaní sa spoločnosť S., so sídlom v Poľskej republike (ďalej len „žalobca“), domáhala proti sťažovateľovi ako žalovanému zaplata sumy 2 340 468, 53 PLN s 10 % ročným úrokom z omeškania od 16. apríla 2003 do zaplata z titulu náhrady škody a ušlého zisku súvisiaceho so zavedením počítačového systému na prijímanie bookmakerských stávk.

Žalobca svoju žalobu odôvodnil tým, že zmluvou o predaji licencie z 19. júna 1997 sa sťažovateľ zaviazal predat' žalobcovi licenciu na softvér slúžiaci na prijímanie bookmakerských stávk, ktorej integrálnou súčasťou bola licenčná dohoda z 19. júna 1997, ktorá doplnila podmienky dodávky. Tvrdil, že sťažovateľ do softvéru zasiahol tým, že do neho uložil obmedzenie dátumu na prácu s programom po 12. októbri 2001, v dôsledku čoho sa od tohto času stal počítačový systém nefunkčný. Tým sťažovateľ porušil svoje zmluvné povinnosti a poškodil žalobcu – spôsobil mu škodu vo výške 971 039,53 PLN, ktorá zodpovedá materiálovým nákladom žalobcu na zavedenie nového systému na prijímanie bookmakerských stávk, a žalobcovi ušiel z rovnakého dôvodu zisk v období od 12. októbra 2001 do úplného sfunkčnenia nového systému vo výške 1 369 429 PLN. Sťažovateľ sa bránil tým, že nekonal protiprávne, pretože obsahom zmluvného vzťahu so žalobcom bolo iba poskytnutie softvéru pre centrálu žalobcu a 7 pobočiek, avšak už nie pre ostatné pobočky. Softvér pre ďalšie pobočky nebol predmetom zmluvy so žalobcom, nebola dohodnutá ani jeho cena. Žalobcovi bol pobočkový softvér poskytnutý iba do dočasného užívania, aby žalobca mohol rozbehnúť prevádzku. Sťažovateľ nepredĺžil tzv. licenčné kľúče pre žalobcu na čas po 12. októbri 2001, pretože žalobca mu odmietol zaplatiť odplatu za používanie pobočkového softvéru (na 124 pobočkách). Navyše žalobca sťažovateľovi oznámil, že na 19 pobočkách žalobcu funguje softvér od inej spoločnosti, čo zmluva o predaji licencie uzatvorená medzi sťažovateľom a žalobcom zakazovala.

Sťažovateľ v priebehu konania doručil krajskému súdu 21. februára 2005 podanie označené ako „*Doplnenie vyjadrenia a protinávrh žalovaného*“. Sťažovateľ týmto podaním krajskému súdu s poukazom na ustanovenie § 388 ods. 1 a 2 Obchodného zákonníka navrhol, „*aby zaviazal žalobcu zaplatiť žalovanému*“ sumu 250 676 Sk s úrokom z omeškania 9,68 % ročne od 27. septembra 1997 do zaplatenia, sumu 249 806 Sk s úrokom z omeškania 9,68 % ročne od 27. októbra 1997 do zaplatenia a sumu 11 801 357 Sk s úrokom z omeškania 9,68 % ročne od 13. októbra 2001 do zaplatenia. Tento svoj návrh odôvodnil tým, že žalobca mu podľa rovnakých zmlúv neuhradil celú sumu, na ktorú mal sťažovateľ nárok za poskytnutie softvéru pre centrálu a 7 pobočiek (za základe zmluvy o predaji licencie mal žalobca zaplatiť sťažovateľovi 29 500 USD, pričom z tejto sumy zaplatil iba 7 375 USD; zaplatil dohodnutú prvú splátku, ale nezaplatil nasledujúce splátky spolu vo výške 250 676 Sk a 249 806 Sk) a navyše prevádzkoval systém na 117 pobočkách neoprávnene a bez akejkoľvek odplaty (keďže za jednu pobočku zodpovedala dojednaná odplata za používanie softvéru 2 107 USD, celková suma pri 117 pobočkách zodpovedá sume 11 801 357 Sk). Žalobca tento nárok sťažovateľa popieral.

Krajský súd vykonaným dokazovaním dospel k záveru, že predaj licencií pobočkového softvéru presahujúci 7 pobočiek nebol súčasťou predmetu ani jednej zo zmlúv uzatvorených medzi sťažovateľom a žalobcom a sťažovateľ si použitím licenčných kľúčov chránil svoje duševné vlastníctvo. Keďže sťažovateľ neporušil svoju zmluvnú povinnosť, žalobu žalobcu krajský súd rozsudkom č. k. 17 Cb 103/03-236 z 25. apríla 2007 zamietol.

Na druhej strane krajský súd považoval za preukázaný nárok sťažovateľa voči žalobcovi, a preto rovnakým rozsudkom č. k. 17 Cb 103/03-236 z 25. apríla 2007 v znení opravného uznesenia č. k. 17 Cb 103/03-265 z 8. augusta 2008 a opravného uznesenia č. k. 17 Cb 103/03-268 z 22. augusta 2008 zaviazal žalobcu zaplatiť sťažovateľovi sumu 250 676 Sk s úrokom z omeškania 9,68 % ročne od 27. septembra 1997 do zaplatenia, sumu 249 806 Sk s úrokom z omeškania 9,68 % ročne od 27. októbra 1997 do zaplatenia a sumu 11 801 357 Sk s úrokom z omeškania 9,68 % ročne od 13. októbra 2001 do zaplatenia.

Tretím výrokom rozsudku č. k. 17 Cb 103/03-236 z 25. apríla 2007 krajský súd zaviazal žalobcu nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume 418 077 Sk.

O odvolaní žalobcu proti rozsudku krajského súdu č. k. 17 Cb 103/03-236 z 25. apríla 2007 v znení opravného uznesenia č. k. 17 Cb 103/03-265 z 8. augusta 2008

a opravného uznesenia č. k. 17 Cb 103/03-268 z 22. augusta 2008 rozhodoval najvyšší súd ako súd odvolací, ktorý rozsudkom sp. zn. 5 Obo 73/2007 z 19. novembra 2008 napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdil a o trovách odvolacieho konania rozhodol tak, že nárok na ich náhradu sťažovateľovi nepriznal. Najvyšší súd rozhodoval v senáte zloženom z predsedníčky JUDr. A. P. a členov JUDr. Z. Ď. a JUDr. Z. K.

Proti tomuto rozsudku podal dovolanie 19. novembra 2008 žalobca. Dôvodil tým, že v konaní došlo k vade podľa § 237 písm. e) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), pretože sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, keďže prvostupňový súd rozhodol o protinávruhu sťažovateľa napriek tomu, že sťažovateľ nenavrhol, aby mu bolo prisúdené viac, ako si uplatnil žalobca. Takýto prejav sťažovateľa nie je vzájomným návrhom, ktorý by zo sťažovateľovej pohľadávky urobil prerokúvanú vec, ale je len obranou proti žalobe a súd sa s ňou mal vysporiadať len v odôvodnení rozsudku ako o otázke prejudiciálnej (išlo iba o uplatnenie protipohľadávky na započítanie). Pohľadávka žalobcu uplatnená žalobou predstavovala sumu 19 789 686,43 Sk a pohľadávka sťažovateľa uplatnená podaním z 21. februára 2005 predstavovala sumu 11 801 357 Sk. Podanie sťažovateľa preto nebolo možné posúdiť ako vzájomný návrh, ale iba ako obranu proti žalobe (§ 98 OSP). Podľa názoru žalobcu v konaní došlo aj k vade podľa § 237 písm. f) OSP, pretože žalobcovi bola odňatá možnosť konať pred súdom tým, že najvyšší súd nariadil odvolacie pojednávanie na 30. júl 2008, toto však bolo odročené na neurčito a 29. júla 2008 bolo žalobcovi doručené pri nahliadnutí do spisu krátkou cestou vyjadrenie sťažovateľa z 15. novembra 2007 k dovolaniu. Žalobcovi tak bolo znemožnené uplatniť svoju obranu, keďže najvyšší súd nové pojednávanie vo veci už nenariadil a ani žalobcu o tom neinformoval. Ďalej žalobca vytýkal odvolaciemu súdu [podľa § 241 ods. 2 písm. b) a c) OSP] aj to, že prvostupňový súd nesprávne a neúplne zistil skutkový stav veci, nevysporiadal sa s rozpormi v konaní a svoje rozhodnutie založil na nesprávnom právnom posúdení veci aj preto, že priznal sťažovateľovi domnelú pohľadávku v slovenských korunách vo výške, ktorá nezodpovedá jej riadnemu prepočtu z USD (došlo k účelovému prepočtu mien). Žalobca navrhol dovolaciemu súdu, aby rozsudok odvolacieho súdu (prípadne aj rozsudok prvostupňového súdu) zrušil a vrátil vec na ďalšie konanie najvyššiemu, resp. krajskému súdu.

Sťažovateľ vo vyjadrení k dovolaniu navrhol dovolanie „zamietať“. Poukázal na to, že podaním z 21. februára 2005 si výslovne v súlade s § 97 ods. 1 OSP uplatnil proti žalobcovi svoj peňažný nárok vzájomným návrhom bez akéhokoľvek návrhu na vzájomné započítanie na žalobou uplatnený nárok žalobcu. Za tento vzájomný návrh zaplatil aj súdny poplatok. Odvolacie pojednávanie nariadené najvyšším súdom na 30. júl 2008 nebolo odročené, ale bolo zrušené, a teda očakávanie ďalšieho pojednávania žalobcom bolo neodôvodnené. S ostatnými dovolacími tvrdeniami žalobcu sa podľa názoru sťažovateľa vysporiadal už súd prvého stupňa.

Najvyšší súd ako súd dovolacích uznesení sp. zn. 1 Obdo V 18/2009 z 28. januára 2010 rozsudok najvyššieho súdu č. k. 5 Obo 73/2007-274 z 19. novembra 2008 v spojení s rozsudkom krajského súdu č. k. 17 Cb 103/03-236 z 25. apríla 2007 v znení opravného uznesenia č. k. 17 Cb 103/03-265 z 8. augusta 2008 a opravného uznesenia č. k. 17 Cb 103/03-268 z 22. augusta 2008 zrušil a vec vrátil krajskému sudu na ďalšie konanie.

V odôvodnení uznesenia sp. zn. 1 Obdo V 18/2009 z 28. januára 2010 najvyšší súd konštatoval, že síce nezistil naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 237 písm. f) OSP (najvyšší súd odvolacie pojednávanie nariadené na 30. júl 2008 neodročil, ale zrušil), avšak prvostupňové i odvolacie „konania sú postihnuté vadou podľa § 237 písm. e) O.s.p., tj že súd prvostupňový, ako i odvolací, konal o vzájomnom návrhu žalovaného, pričom nemal vyriešené, či ide o vzájomný návrh podľa ust. § 97 ods.1 O.s.p. alebo vzájomný návrh – obranu proti návrhu podľa ust. § 98 O.s.p.“.

III.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti doručenej ústavnému súdu 13. mája 2010 poukázal najprv na to, že najvyšší súd v uznesení sp. zn. 1 Obdo V 18/2009 z 28. januára 2010 za jediné kritérium svojho rozhodovania považoval to, či si sťažovateľ uplatnil, alebo neuplatnil viac, než čoho sa domáhal v žalobe žalobca. Vôbec nevzal do úvahy, že sťažovateľ v priebehu celého konania odmietal nárok žalobcu uplatnený žalobou, čo sa týka jeho základu, a žiadal ho v celom rozsahu zamietnuť. Preto ani svojím podaním z 21. februára 2005 nemohol sledovať vzájomné započítanie pohľadávok, svoj peňažný nárok proti žalobcovi uplatnil vzájomným návrhom bez akéhokoľvek návrhu na započítanie

voči žalobou uplatnenému nároku žalobcu. Za tento samostatný vzájomný návrh podľa § 97 ods. 1 OSP zaplatil sťažovateľ aj súdny poplatok. Ak ho následne žiadal vrátiť, vychádzal z toho, že súdny poplatok mu mal byť vyrubený podľa spoločnej poznámky č. 2 k položkám 1 a 2 sadzobníka súdnych poplatkov iba z rozdielu, o ktorý prevyšuje sťažovateľom uplatnená pohľadávka uplatnenú žalobcom voči nemu (toto ustanovenie sadzobníka súdnych poplatkov v rozhodnom čase znelo: Ak odporca žiada, aby súd rozhodol o vzájomnej pohľadávke aj nad sumu uplatnenú návrhom, platí sa poplatok zo sumy, ktorá prevyšuje cenu predmetu konania podľa návrhu.). Ani to dovolací súd pri svojom rozhodovaní nevzal do úvahy. Keďže krajský súd nevytlúčil vzájomný návrh sťažovateľa na samostatné konanie, nastali právne následky podaného návrhu na začatie konania a súd s týmto návrhom takto aj konal. Pri výklade a aplikácii § 98 OSP platí, že nevyhnutným predpokladom na to, aby bolo toto ustanovenie aplikované, je skutočnosť, že odporca proti navrhovateľovi uplatňuje svoju pohľadávku na započítanie. Zo súdneho spisu je zrejmé, že sťažovateľ podal 21. februára 2005 riadny vzájomný návrh v zmysle ustanovenia § 97 ods. 1 OSP, a rovnako zrejmé je aj to, že sťažovateľ si nikdy neuplatnil proti žalobcovi pohľadávku na započítanie. Hoci je teda zrejmé, že podmienky § 237 písm. e) OSP splnené neboli, najvyšší súd na jeho základe rozsudky odvolacieho a prvostupňového súdu zrušil. Tým porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj právo sťažovateľa na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Výklad uvedených ustanovení Občianskeho súdneho poriadku najvyšším súdom nebol súladný s ústavou. Iba dôslednou aplikáciou ústavne súladného výkladu ustanovenia § 97 ods. 1 a § 98 OSP dochádza k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy. V konaní o dovolaní žalobcu nebola sťažovateľovi najvyšším súdom poskytnutá súdna ochrana v medziach zákona, do ktorej patrí aj právo sťažovateľa na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, a právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad právnej normy.

Podaním doručeným ústavnému súdu 3. júna 2010 sťažovateľ svoju sťažnosť doplnil o tvrdenie, podľa ktorého k porušeniu jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru došlo aj tým, že sudkyňa JUDr. A. P. o veci sťažovateľa rozhodovala najprv ako predsedníčka odvolacieho

senátu a neskôr aj ako členka dovolacieho senátu, čo je vylúčené aj s poukazom na § 14 ods. 2 OSP. K tomuto podaniu sťažovateľ pripojil prípis najvyššieho súdu sp. zn. Nobs 46/2010 z 5. mája 2010, ktorým najvyšší súd odpovedal na žiadosť právneho zástupcu sťažovateľa o poskytnutie informácie z 20. apríla 2010, ktorou žiadal (okrem iného) oznámiť, v akom zložení rozhodol najvyšší súd uznesením sp. zn. 1 Obdo V 18/2009. V prípise najvyššieho súdu sp. zn. Nobs 46/2010 z 5. mája 2010, ktorý bol podpísaný JUDr. J. S. – predsedom obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu, bolo uvedené: *„Zloženie senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky rozhodujúceho vec vedenu pod sp. zn. 1 Obdo V 18/2009 bolo nasledujúce: predsedníčka senátu – JUDr. D. L., členovia senátu JUDr. J. S., JUDr. A. M., JUDr. A. P., JUDr. P. D.“*

Ústavný súd výzvou č. k. II. ÚS 285/2010-25 z 29. júna 2010 vyzval predsedu najvyššieho súdu, aby sa vyjadril k sťažnosti sťažovateľa a jej doplneniu, súčasne vrátil najvyššiemu súdu zapožičaný spis sp. zn. 1 Obdo V 18/2009 a vyzval najvyšší súd, aby oznámil, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Najvyšší súd sa na výzvu ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním doručeným ústavnému súdu 9. augusta 2010. Uviedol, že vec vedená pred najvyšším súdom pod sp. zn. 1 Obdo V 18/2009 nie je právoplatne skončená. Stotožnil sa s dôvodmi svojho rozhodnutia vo veci sp. zn. 1 Obdo V 18/2009 a poukázal aj na to, že *„sám žalovaný najprv žiadal jeho návrh posúdiť podľa § 97 ods. 1 O.s.p. a následným podaním podľa § 98 O.s.p. Tento rozpor súdy neodstránili! Vo svojej sťažnosti sťažovateľ – žalovaný síce tvrdí, že súdy žiadali, aby jeho podanie z 21.02.2005 bolo posudzované podľa § 97 ods.1 O.s.p., čo však z jeho konania nevyplýva – vid' podanie zo 7. novembra 2005. Táto skutočnosť nie je jasná sťažovateľovi ani teraz. Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje na str. 5 jeho sťažnosti týkajúcej sa zaplataenia súdneho poplatku za vzájomný návrh.“* K tvrdeniam sťažovateľa obsiahnutým v jeho podaní doručenom ústavnému súdu 3. júna 2010 najvyšší súd uviedol: *„Je pravdou, že Najvyšší súd Slovenskej republiky listom z 5. mája 2010 informoval sťažovateľa pod sp. zn. Nobs 46/2010, že zloženie dovolacieho senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci sp. zn. 1 Obdo V 18/2009 bolo: predsedníčka senátu JUDr. D. L., členovia senátu JUDr. J. S., JUDr. A. M., JUDr. A. P. a JUDr. P. D. Najvyšší súd*

Slovenskej republiky v predmetnom liste omylom uviedol odvolací senát jeho zloženie v inej právnej veci a to vo veci vedenej pod sp. zn. 1 MOBdo V 18/2009. Rovnako omylom Najvyšší súd Slovenskej republiky zaslal ÚS SR dňa 28. mája 2010 spis sp. zn. 1 MOBdo V 18/2009 vo veci žalobcu R. S., B. c/a JUDr. A. T. SKP S. o vylúčenie veci z konkurznej podstaty. Najvyšší súd SR, preto v prílohe zasiela ústavnému súdu SR spis sp. zn. 1 Obdo V 18/2009 s tým, že členmi dovolacieho senátu boli: predsedníčka senátu JUDr. D. L., členovia senátu JUDr. A. M., JUDr. J. S., JUDr. P. D. a JUDr. J. Z. JUDr. A. P. bola vylúčená z rozhodovania veci sp. zn. 1 Obdo V 18/2009. Posúdenie, či išlo o návrh žalovaného podľa ust. § 97 ods. 1 O.s.p. alebo § 98 O.s.p. je vecou všeobecných súdov, tým, že dovolací súd uznal prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. e/ O.s.p. konvalidoval aj prípustnosť dovolania podľa § 237 f/ O.s.p., ktoré ust. § 237 písm. e/ O.s.p. subsumuje.“

V prílohe tohto podania doručil najvyšší súd ústavnému súdu spis sp. zn. 1 Obdo V 18/2009.

Sťažovateľ podaním doručeným ústavnému súdu 19. júla 2010 oznámil, že súhlasí s upustením od verejného ústneho pojednávania. S rozhodnutím ústavného súdu bez ústneho pojednávania vyslovil svoj súhlas aj najvyšší súd (v podaní doručenom ústavnému súdu 9. augusta 2010).

Sťažovateľ 30. septembra 2010 doručil ústavnému súdu svoje stanovisko k vyjadreniu najvyššieho súdu. Zotrval v ňom na svojich dovtedajších tvrdeniach a argumentoch. Ďalej uviedol, že v zmysle sadzobníka zákona o súdnych poplatkoch v znení účinnom ku dňu, keď sťažovateľ požiadal o vrátenie súdneho poplatku (3. novembra 2005), v sťažnosti citovaná poznámka č. 2 z hľadiska vymedzenia základu poplatku nerozlišovala medzi vzájomným návrhom podľa § 97 ods. 1 a vzájomným návrhom na započítanie vzájomnej pohľadávky podľa § 98 ods. 1 OSP (ako je to v dnes účinnom sadzobníku súdnych poplatkov). Navyše, podanie sťažovateľa týkajúce sa vrátenia súdneho poplatku nebolo úkonom vo vzťahu k súdnemu konaniu vo veci samej. Nebolo ani úkonom, ktorým by sťažovateľ uplatnil svoju pohľadávku na započítanie proti navrhovateľovi podľa § 98 OSP, ako to uvádza najvyšší súd. Keďže uznesenie krajského súdu o vrátení súdneho poplatku sťažovateľovi nadobudlo právoplatnosť 6. decembra 2005, najvyšší súd nemal

právomoc toto uznesenie preskúmavať, a nemohol teda ani odstraňovať rozpory, ako to uvádza najvyšší súd vo svojom vyjadrení. Najvyšší súd tým, že právne nesprávne spája súdne konanie vo veci samej s konaním vo veci súdneho poplatku, si umelo vykonštruoval existenciu rozporu, ktorý súdy údajne neodstránili, i keď takýto rozpor nemá oporu vo vykonanom dokazovaní.

Podaním doručeným ústavnému súdu 2. novembra 2010 si sťažovateľ uplatnil nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom vo výške 382,33 €.

Ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces.

IV.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom

zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02).

Ústavný súd uznáva, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové

a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00).

Citovaný čl. 46 ods. 1 ústavy je vyjadrením základného práva domáhať sa súdnej ochrany. Tento článok ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu. Zároveň v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy sa možno domáhať práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú, pričom však v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou, a súčasne v zmysle čl. 154c ods. 1 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy vrátane dohovoru prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd (I. ÚS 22/03).

1. Ústavný súd sa zaoberal otázkou podmienok prípustnosti dovolania.

Podľa § 236 OSP dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Najvyšší súd v konaní sp. zn. 1 ObdoV 18/2009 rozhodoval o dovolaní proti rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 5 Obo 73/2007 z 19. novembra 2008. Vzhľadom na procesnú formu rozhodnutia odvolacieho súdu (rozsudok) je dovolanie proti nemu prípustné výlučne z dôvodov taxatívne ustanovených v § 238 alebo § 237 OSP. Keďže napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu bol potvrdený rozsudok prvostupňového súdu, rozsudok odvolacieho súdu nevykazuje znaky rozsudku, proti ktorému je prípustné dovolanie podľa § 238 ods. 3 OSP, prípustnosť dovolania prichádza do úvahy len v prípade výskytu niektorej z procesných väd uvedených v § 237 OSP. Toto dovolací súd dôsledne nezvážil.

Dovolateľom uvádzané dôvody dovolania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b) a c) OSP samy osebe prípustnosť dovolania proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu

nezakladajú (bez existencie dôvodov zmätočnosti rozhodnutia podľa § 237 OSP), a preto sa v dovolacom konaní musel najvyšší súd primárne zaoberať prípustnosťou dovolania, keďže v prípade, ak prípustnosť dovolania nie je daná žiadnym ustanovením Občianskeho súdneho poriadku, je najvyšší súd s poukazom na § 243b ods. 5 a § 218 ods. 1 písm. c) povinný bez vecného preskúmania dovolania odmietnuť ho z dôvodu jeho neprípustnosti.

Vychádzajúc z týchto ústavne významných úvah zaoberal sa ústavný súd posúdením obsahu napadnutého rozhodnutia z uvedených hľadísk.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uviedol ďalšie dôvody, pre ktoré je presvedčený, že uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Obdo V 18/2009 z 28. januára 2010 došlo k porušeniu jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Prvým dôvodom bol ústavne nesúladný výklad a aplikácia ustanovení § 97 a § 98 OSP, v dôsledku čoho najvyšší súd prerokoval dovolanie žalobcu napriek tomu, že najvyšším súdom zistený dôvod prípustnosti dovolania nebol daný a druhým dôvodom bola skutočnosť, že vo veci v odvolacom i dovolacom senáte najvyššieho súdu zasadala JUDr. P.

2. Ústavný súd sa zaoberal najprv prvým z dôvodov, pre ktorý bolo podľa názoru sťažovateľa uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Obdo V 18/2009 z 28. januára 2010 porušené jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa názoru sťažovateľa najvyšší súd v konaní sp. zn. 1 Obdo V 18/2009 meritórne dovolanie žalobcu prerokoval a uznesením sp. zn. 1 Obdo V 18/2009 z 28. januára 2010 zrušil rozsudky prvostupňového i odvolacieho súdu napriek tomu, že podmienky prípustnosti dovolania podľa § 237 písm. e) OSP splnené neboli (a existenciu iného dôvodu prípustnosti dovolania najvyšší súd nekonštatoval), pretože podanie sťažovateľa z 21. februára 2005 je riadnym návrhom na začatie konania proti žalobcovi v zmysle § 97 ods. 1 OSP. Pokiaľ najvyšší súd dospel k názoru, že o vzájomný návrh podľa § 97 ods. 1 OSP ide *„len v prípade, že žalovaný si vzájomným návrhom uplatnil viac, ako žiadal*

žalobca žalobou“, takýto jeho výklad § 97 a § 98 OSP najvyšším súdom nebol súladný s ústavou. Najvyšší súd s použitím takéhoto výkladu dotknutých ustanovení dospel k záveru, že *„súd prvostupňový, ako i odvolací, konal o vzájomnom návrhu žalovaného, pričom nemal vyriešené, či ide o vzájomný návrh podľa ust. § 97 ods.1 O.s.p. alebo vzájomný návrh – obranu proti návrhu podľa ust. § 98 O.s.p.“*.

Najvyšší súd uznesenie sp. zn. 1 Obdo V 18/2009 z 28. januára 2010 odôvodnil takto:

„Podľa § 97 ods.1 O.s.p. odporca môže za konania uplatniť svoje práva proti navrhovateľovi i vzájomným návrhom.

Vyššie citované ust. § 97 ods.1 O.s.p. umožňuje v záujme hospodárnosti konania za splnenia podmienok § 112 O.s.p., aby odporca – žalovaný uplatnil proti navrhovateľovi – žalobcovi svoje práva vzájomným návrhom.

Súd nerozhoduje o tom, či pripúšťa lebo nepripúšťa vzájomný návrh, odstraňuje iba nedostatky takéhoto návrhu (§ 97 ods.3 O.s.p.), resp. rozhoduje, že vzájomný návrh vylučuje na samostatné konanie.

Podľa ust. § 98 O.s.p., vzájomným návrhom je i prejav odporcu, ktorým proti navrhovateľovi uplatňuje svoju pohľadávku na započítanie, ale len pokiaľ navrhuje, aby bolo prisúdené viac, než čo uplatnil navrhovateľ. Inak súd posudzuje taký prejav len ako obranu proti návrhu.

Ustanovenie § 98 O.s.p. ukladá súdu, ako má hodnotiť prejav odporcu – vzájomný návrh, a to v závislosti od toho, či navrhuje, aby mu bolo prisúdené viac, ako si uplatnil žalobca – navrhovateľ vo svojej žalobe, alebo odporca – žalovaný si uplatnil menej, ako žiada žalobca – navrhovateľ vo svojej žalobe.

Ak si žalovaný vzájomným návrhom uplatnil menej, ako žiadal žalobca v žalobe, takýto prejav treba posudzovať iba ako obranu, s ktorou sa bude musieť súd vysporiadať ako s otázkou predbežnou. Len v prípade, že žalovaný si vzájomným návrhom uplatnil viac, ako žiadal žalobca žalobou, bude mať žalovaného prejav dôsledky predpokladané ustanovením § 97 ods.1 O.s.p.

Žalobca si žalobou zo 17. decembra 2003 uplatnil pohľadávku vo výške 2 340 468,53 PLN s prísl., čo po prepočte na Sk predstavuje sumu 20 701 444,10 Sk, resp. 687 162,05 EUR s prísl.

Žalovaný podaním z 21. februára 2005 (č.l. 103) „Doplnenie vyjadrenia a protinávrh žalovaného“ si v súlade s ust. § 97 ods.1 O.s.p. uplatnil svoje práva proti navrhovateľovi vzájomným návrhom v celkovej výške 12 301 839,-Sk, t.j. 408 346,25 EUR s prísl.

Je nesporné, že žalovaný uhradil aj súdny poplatok vo výške 600 000,-Sk, a to 21. februára 2005. Žalovaný podaním zo 7. novembra 2005 (č.l. 145) požiadal súd prvého stupňa o vrátenie súdneho poplatku, keďže po opätovnom preskúmaní celej veci dospel k záveru, že žalovaný nebol povinný platiť súdny poplatok, pretože ako žalovaný žiadal súd, aby súd rozhodol o vzájomnej pohľadávke, ktorá nepresahuje sumu, uplatnenú návrhom žalobcu.

Súd prvého stupňa uznesením z 9. novembra 2005 č. k. 17 Cb 103/03 – 146 preto rozhodol o vrátení súdneho poplatku 599 900,-Sk cestou Daňového úradu B.

Tvrdenie žalovaného vyjadrené vo vyjadrení k dovolaniu žalobcu o zaplatení súdneho poplatku, ako i podania protinávru podľa ust. § 97 ods. 1 O.s.p. preto nie sú dôvodné.

Z uvedeného je zrejmé, že súd prvého stupňa v dôsledku nesprávneho postupu prejednal protinávrh, resp. vzájomný návrh žalovaného podľa ust. § 97 ods.1 O.s.p., napriek tomu, že neskúmal, či tento má náležitosti vyžadované v ust. § 97 ods. 1 O.s.p., resp. ide o obranu žalovaného podľa § 98 O.s.p. a rozhodol o ňom rovnako, ako i odvolací súd.

Pretože konanie, predchádzajúce vydaniu prvostupňového rozsudku, ako i odvolacieho súdu, je postihnuté vadou, uvedenou v ust. § 237 písm.e/ O.s.p., dovolací súd bez toho, aby sa mohol zaoberať vecou z hľadiska ďalšieho uplatneného dôvodu podľa ust. § 241 ods.2 písm. b/ a c/ O.s.p., zrušil napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa, ako i rozsudok odvolacieho súdu a vec vrátil Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie (§ 243b ods.3 O.s.p.).“

Z uvedeného je zrejmé, že hoci prvostupňový i odvolací súd kvalifikoval podanie sťažovateľa z 21. februára 2005 podľa § 97 ods. 1 OSP, najvyšší súd ako súd dovolací

vychádzal z názoru, že na posúdenie správnosti takejto kvalifikácie podania sťažovateľa z 21. februára 2005 je nevyhnutné vysporiadať sa so skutočnosťou, že sťažovateľ uplatnil svojím podaním menej, ako čo sa domáhal žalobca vo svojej žalobe. Ak bolo naozaj potrebné zohľadniť túto okolnosť, najvyššiemu súdu ako súdu dovolaciemu skutočne neostalo iné, než konštatovať existenciu prípustnosti dovolania podľa § 237 písm. e) OSP. Ak však táto okolnosť nie je pre vec významná, potom najvyšší súd ako súd dovolací konštatoval existenciu tohto dôvodu prípustnosti dovolania napriek tomu, že tento dôvod nebol daný. Odpoveď na túto otázku sa odvíja od výkladu ustanovení § 97 a § 98 OSP. Preto úlohou ústavného súdu bolo posúdiť, či výklad týchto ustanovení najvyšším súdom v napadnutom rozhodnutí bol, alebo nebol ústavne konformný.

Podľa § 97 ods. 1 OSP odporca môže za konania uplatniť svoje práva proti navrhovateľovi i vzájomným návrhom.

Podľa § 97 ods. 2 OSP vzájomný návrh môže súd vylúčiť na samostatné konanie, ak by to neboli podmienky pre spojenie vecí.

Podľa § 97 ods. 3 OSP na vzájomný návrh sa primerane použijú ustanovenia o návrhu na začatie konania, jeho zmene a späťvzatí.

Podľa § 98 OSP vzájomným návrhom je i prejav odporcu, ktorým proti navrhovateľovi uplatňuje svoju pohľadávku na započítanie, ale len pokiaľ navrhuje, aby bolo prisúdené viac, než čo uplatnil navrhovateľ. Inak súd posudzuje taký prejav len ako obranu proti návrhu.

Ako vyplýva z dikcie týchto ustanovení (§ 97 ods. 1 a § 98 OSP), hoci zákonodarca používa v oboch ustanoveniach slovné spojenie „vzájomný návrh“, dispozícia oboch právnych noriem je odlišná. Zatiaľ čo ustanovenie § 97 ods. 1 OSP hovorí všeobecne o „uplatnení práv žalovaného proti žalobcovi“, ustanovenie § 98 OSP hovorí o „uplatnení pohľadávky žalovaného proti žalobcovi na započítanie“, pričom v § 98 prvej vety OSP rieši zákonodarca situáciu, ak pohľadávka uplatnená žalovaným na započítanie proti žalobcovi prevyšuje pohľadávku uplatnenú v žalobe a v § 98 druhej vete OSP situáciu, ak pohľadávka uplatnená žalovaným proti žalobcovi na započítanie pohľadávku žalobcu neprevyšuje. Teória občianskeho práva procesného tieto rozdiely zohľadňuje a používa na označenie

postupu žalovaného podľa § 97 ods. 1 OSP pojem „vzájomná žaloba“, na označenie situácie predpokladanej v § 98 OSP pojem „námiетка započítania“, pričom rozlišuje „kompenzačnú námietku“, resp. „obranu proti návrhu“ (§ 98 druhá veta OSP) a „vzájomný návrh“ (§ 98 prvá veta OSP).

Účelom inštitútu vzájomnej žaloby je to, aby súd konajúci o žalobe v sporovom konaní v súlade so zásadou hospodárnosti konania prejednal v rovnakom konaní i vzájomnú žalobu žalovaného, a to vždy okrem prípadov, v ktorých to Občiansky súdny poriadok nepripúšťa (napr. z dôvodov odlišnej vecnej príslušnosti, z dôvodov osobitnej miestnej príslušnosti atď.). V dôsledku § 97 ods. 3 OSP je doručením vzájomnej žaloby začaté žalovaným konanie v postavení žalobcu proti žalobcovi v postavení žalovaného. Vzájomná žaloba je žalobou podľa § 79 ods. 1 OSP. Je vecou konajúceho súdu, či vzájomnú žalobu vylúči na samostatné konanie, alebo nie po posúdení toho, či by tu boli, alebo neboli podmienky na spojenie vecí (§ 97 ods. 2 OSP).

Účelom inštitútu námietky započítania podľa prvej alebo druhej vety § 98 OSP je upraviť procesnoprávne aspekty započítacieho prejavu žalovaného vykonaného až po začatí konania o žalobe žalobcu. Pokiaľ žalovaný uplatňuje iba eventuálnu námietku započítania pre prípad, že iná jeho obrana nebude úspešná, aj súd sa ňou zaoberá až v prípade, ak iná obrana žalovaného nebude dôvodom na zamietnutie žaloby žalobcu.

Pre vzájomnú žalobu je typické, že o ňu ide v prípade, keď žalovaný neuznáva pohľadávku uplatnenú žalobcom (inak by uplatňoval vlastné protipohľadávky na započítanie) avšak tvrdí, že sám má pohľadávku proti žalobcovi.

Z uvedeného je zrejmé, že odlišnosť prípadov upravených v § 97 ods. 1 OSP a § 98 OSP nespočíva v tom, či žalovaný v konaní uplatňuje proti žalobcovi viac, ako žalobca v žalobe žiada (alebo menej), ale v tom, či žalovaný svoju pohľadávku uplatňuje ako nárok na plnenie, resp. zaplatenie (§ 97 ods. 1 OSP), alebo svoju pohľadávku uplatňuje na započítanie (§ 98 OSP), pričom v takom prípade by malo byť zrejmé, na akú pohľadávku žalobcu a s akým výsledkom má byť pohľadávka žalovaného započítaná. Vôľu žalovaného

treba posúdiť v prvom rade s ohľadom na obsah jeho prejavu (príslušné podanie doručené súdu).

Pokiaľ najvyšší súd v uznesení sp. zn. 1 Obdo V 18/2009 z 28. januára 2010 svoj právny názor zakladá na inom výklade rozdielností podmienok aplikácie § 97 a § 98 OSP, jeho výklad je ústavne nekonformný. Pokiaľ najvyšší súd sústredil svoju pozornosť pri posudzovaní naplnenia dovolateľom tvrdenej podmienky prípustnosti dovolania práve na otázku porovnania výšky plnenia požadovaného žalobcom a žalovaným, zaoberal sa skúmaním okolnosti, ktorá pre jeho rozhodnutie podstatný význam nemala a naopak nezaoberal sa posudzovaním skutočností, ktoré pre jeho rozhodovanie v súvislosti s touto otázkou relevantné boli.

Najvyšší súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti sťažovateľa argumentuje v podstate tromi dôvodmi, pre ktoré podľa jeho názoru sťažnosti sťažovateľa nie je možné vyhovieť. Po prvé tvrdí, že *„posúdenie, či išlo o návrh žalovaného podľa ust. § 97 ods. 1 O.s.p. alebo § 98 O.s.p. je vecou všeobecných súdov“*, po druhé, že *„vec vedená pred najvyšším súdom pod sp. zn. 1 Obdo V 18/2009 nie je právoplatne skončená“*, a po tretie, že *„sám žalovaný najprv žiadal jeho návrh posúdiť podľa § 97 ods. 1 O.s.p. a následným podaním podľa § 98 O.s.p.“*.

Ústavný súd k týmto tvrdeniam najvyššieho súdu považuje za potrebné uviesť najprv to, že skutočne posúdenie, či v prípade podania sťažovateľa z 21. februára 2005 išlo o vzájomnú žalobu podľa § 97 ods. 1 OSP, je vecou všeobecných súdov, avšak iba dovtedy, kým je toto posudzovanie založené na ústavne konformnom výklade ustanovenia § 97 ods. 1 OSP v kontexte § 98 OSP. Predmetom posudzovania ústavným súdom v tomto prípade nie je právny záver najvyššieho súdu vo vzťahu k podaniu sťažovateľa z 21. februára 2005, ale iba výklad dotknutých ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, na ktorom najvyšší súd svoj názor založil.

Okolnosť, že vec sp. zn. 1 Obdo V 18/2009 nie je právoplatne skončená, je síce významným aspektom veci, avšak ak je táto skutočnosť iba dôsledkom rozhodnutia

najvyššieho súdu, ktoré je založené na zjavne ústavne nekonformnom výklade aplikovaných ustanovení, nemôže ostať bez povšimnutia ústavného súdu, tobôž, ak takýto spôsob aplikácie dotknutých ustanovení Občianskeho súdneho poriadku najvyšším súdom sa týka posúdenia samotnej prípustnosti dovolania, o ktorom najvyšší súd rozhodoval.

Pokiaľ najvyšší súd poukazuje na existenciu dvoch údajne rozporných podaní sťažovateľa (podania z 21. februára 2005 a neskoršieho podania), a to iba v otázke, ako samotný sťažovateľ svoje podanie právne kvalifikuje, za podstatné ústavný súd považuje to, že i samotný najvyšší súd zjavne považuje podanie sťažovateľa z 21. februára 2005 za vzájomnú žalobu, ako aj to, že každé podanie účastníka občianskeho súdneho konania je potrebné posudzovať podľa jeho obsahu (bez ohľadu na to, ako ho sám účastník občianskeho súdneho konania právne kvalifikuje – § 41 ods. 2 OSP). Podstatnejšie je však to, že ak samotný najvyšší súd právne posúdil v poradí prvé podanie sťažovateľa ako vzájomnú žalobu, potom jediným prípadom, v ktorom by bolo možné aj v následnom priebehu konania od takéhoto posúdenia upustiť, by bolo späťvzatie takejto vzájomnej žaloby sťažovateľom (§ 96 OSP), k čomu v tomto prípade zjavne nedošlo.

Ústavný súd zotrváva na stanovisku (podobne aj IV. ÚS 1/02), že zásadne nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecných súdov, ktoré ich viedli k rozhodnutiu vo veci samej alebo k inému súdnemu rozhodnutiu, ktorým končí konanie pred nimi. Tento prístup je dôsledkom toho, že všeobecné súdy vychádzajú pri prerokovávaní a rozhodovaní vecí patriacich do ich právomocí zo zákonnej úpravy a z vlastnej interpretácie zákonov. Ústavný súd je však oprávnený a povinný posúdiť neústavnosť konania a rozhodovania všeobecných súdov vo veciach, v ktorých už niet iného nadriadeného alebo opravného súdu, ktorý by chránil základné právo účastníka konania. Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti boli relevantné aj v danej veci.

Keďže právne závery najvyššieho súdu tak, ako sú už popísané, boli zjavne arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, ústavný súd

dospel k záveru, že napadnutým rozhodnutím bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

3. Napriek tomu, že ústavný súd dospel už len s ohľadom na posúdenie spôsobu výkladu a aplikácie práva najvyšším súdom k záveru, že jeho rozhodnutím došlo k porušeniu označených základných práv sťažovateľa, zaoberal sa aj druhým dôvodom uvedeným v sťažnosti sťažovateľa, pre ktorý považoval vydanie napadnutého rozhodnutia za porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to tvrdením, podľa ktorého v jeho veci rozhodovala JUDr. A. P. potom, ako bola predsedníčkou odvolacieho senátu aj ako členka senátu dovolacieho.

Podľa § 14 ods. 2 OSP na súde vyššieho stupňa sú vylúčení i sudcovia, ktorí rozhodovali na súde nižšieho stupňa, a naopak. To isté platí, ak ide rozhodovanie o dovolaní.

Toto ustanovenie obsahuje jeden zo základných princípov zachovania objektívnosti rozhodovania v občianskom súdnom konaní, keď v súlade so zásadou viacínštančnosti rozhodovania nepripúšťa, aby rovnaký sudca rozhodoval o veci účastníka viac ako na jednom stupni rozhodovania. Tento princíp je imanentnou súčasťou práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy i práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré vyžadujú, aby súd, ktorý vo veci účastníka rozhoduje v akejkoľvek inštancii, bol nezávislý a nestranný a vec účastníka prerokoval spravodlivo.

Za tejto situácie je zrejmé, že ak tvrdenie sťažovateľa, podľa ktorého v jeho veci rozhodovala JUDr. A. P. potom, ako bola predsedníčkou odvolacieho senátu aj ako členka senátu dovolacieho, zodpovedá skutočnosti, takýmto postupom najvyššieho súdu muselo byť porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovateľ vychádzal pri formulovaní tohto svojho tvrdenia z odpovede, ktorá mu bola doručená na jeho žiadosť o poskytnutie informácie od najvyššieho súdu, pričom obsah tejto odpovede potvrdil najvyšší súd aj vo svojom vyjadrení k sťažnosti sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom („*Je pravdou, že Najvyšší súd Slovenskej republiky listom z 5. mája 2010 informoval sťažovateľa pod sp. zn. Nobs 46/2010, že zloženie dovolacieho senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci sp. zn. 1 Obdo V 18/2009 bolo: predsedníčka senátu JUDr. D. L., členovia senátu JUDr. J. S., JUDr. A. M., JUDr. A. P. a JUDr. P. D.*“).

Následne najvyšší súd (potom, ako už mal k dispozícii doplnenie sťažnosti sťažovateľa podrobne opisujúce tieto jeho tvrdenia) vo vyjadrení k sťažnosti sťažovateľa uvádza, že túto informáciu poskytol sťažovateľovi omylom a táto informácia je údajne nesprávna, pretože v dovolacom senáte namiesto JUDr. A. P. zasadala iná sudkyňa (JUDr. J. Z.). Svoj tvrdený omyl vysvetľuje zámenou spisov („*Najvyšší súd Slovenskej republiky v predmetnom liste omylom uviedol odvolací senát jeho zloženie v inej právnej veci a to vo veci vedenej pod sp. zn. 1 MObdo V 18/2009 ... členmi dovolacieho senátu boli: predsedníčka senátu JUDr. D. L., členovia senátu JUDr. A. M., JUDr. J. S., JUDr. P. D. a JUDr. J. Z.. JUDr. A. P. bola vylúčená z rozhodovania veci sp. zn. 1 Obdo V 18/2009*“). Na preukázanie svojho tvrdenia o zložení dovolacieho senátu rozhodujúceho vo veci sťažovateľa predložil najvyšší súd ústavnému súdu spis sp. zn. 1 Obdo V 18/2009. V tomto spise sa okrem zapečatenej obálky obsahujúcej zápisnicu o hlasovaní nachádza listina bez názvu datovaná dňom 14. januára 2010 s textom predtlač: „*Najvyšší súd Slovenskej republiky. Sp. zn.*“ a rukou dopísaným textom: „*1 Obdo V /18/2009*“ (číslica „18“ je prepisovaná, pozn.), textom predtlač „*Termín pojednávania dovolania... o... hod. v miestnosti č. 459 na IV. Poschodí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky*“ vyplneným rukou, pokiaľ ide o dátum „*28.1.2010*“, nevyplnená hodina a ďalším textom predtlač „*1. Zloženie senátu – predseda, poverený člen – členovia, deň odovzdania a podpis*“, ktorý je vyplnený rukou v časti doplnenia mien predsedu senátu a poverených členov senátu. Táto listina je podpísaná pri uvedení ich mena JUDr. D. L., JUDr. J. S., JUDr. A. M. a JUDr. J. Z.. Pri mene JUDr. P. D. nie je uvedený jeho podpis iba odtlačok dátumovej pečiatky s textom „*21.01.2010*“. Pod týmto textom je rukou napísané: „*Vylúčená: JUDr. P.*“.

Listina je v dolnej časti podpísaná pri predtlačí „*predseda senátu*“ rovnakým podpisom, aký sa nachádza pri mene JUDr. D. L. v texte. Listina nie je v spise žurnalizovaná, nemá uvedené číslo listu a nie je spojená so zostávajúcim obsahom spisu.

Na základe popísaného skutkového stavu ústavný súd konštatoval, že došlo k pochybeniu v zákonomnom postupe najvyššieho súdu pri obsadzovaní dovolacieho senátu.

Vzhľadom na to, že ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa z iných dôvodov uvedených v bode 1, bližšie sa uvedenou problematikou už nezaoberal.

Vychádzajúc z uvedených ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým rozhodnutím bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

V záujme ochrany ústavou garantovaného základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré boli u sťažovateľa porušené uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Obdo V 18/2009 z 28. januára 2010, bolo potrebné toto uznesenie najvyššieho súdu zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie a rozhodnutie najvyššiemu súdu.

Bude úlohou najvyššieho súdu v ďalšom priebehu dovolacieho konania posúdiť, či vo veci sťažovateľa je daný niektorý z dôvodov prípustnosti dovolania takým spôsobom,

ktorý bude ústavne konformný a bude v súlade s právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho práva boli porušené, aj primerané finančné zadosťučinenie. Sťažovateľ si z tohto dôvodu neuplatňoval žiadny nárok, a preto mu ústavný súd primerané finančné zadosťučinenie nepriznal. Ústavný súd sťažovateľovi podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde priznal nárok na náhradu trov konania, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátom v konaní pred ústavným súdom vo výške 382,33 € spolu za tri úkony právnej pomoci vykonané v roku 2010 podľa § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (prevzatie a príprava zastupovania, podanie sťažnosti ústavnému súdu a vyjadrenie sťažovateľa k vyjadreniu najvyššieho súdu), t. j. 3-krát 360,70 € a 3-krát 7,21 € režijný paušál.

Trovy konania je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) podľa výroku rozhodnutia.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. novembra 2010